

45107210 : สาขาวิชาประวัติศาสตร์ศิลปะ

คำสำคัญ : จิตรกรรมฝาผนังเรื่องพระมาลัย

เด่นดาว ศิลปานนท์ : จิตรกรรมฝาผนังเรื่องพระมาลัยในภาคกลางของประเทศไทย

อาจารย์ผู้ควบคุมสารนิพนธ์ : ศ. ดร.สันติ เล็กสุขุม. 225 หน้า.

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ที่จะศึกษาถึงรูปแบบและพัฒนาการของจิตรกรรมฝาผนังเรื่องพระมาลัยในท้องถิ่นภาคกลาง ทั้งในด้านศิลปะ และคติที่มา อิทธิพลหรือแรงบันดาลใจในการสร้างจิตรกรรม ตั้งแต่สมัยอยุธยาถึงปัจจุบัน

ผลการศึกษาวิจัยค้นพบว่า

จิตรกรรมฝาผนังเรื่องพระมาลัยในท้องถิ่นภาคกลาง พบหลักฐานสร้างขึ้นตั้งแต่สมัยอยุธยาตอนปลายเมื่อราวพุทธศตวรรษที่ 23 และมีพัฒนาการมาโดยลำดับ โดยได้รับอิทธิพลทางรูปแบบและคติธรรมจากวรรณกรรมพระมาลัย และวรรณกรรมอื่นๆ ที่มีคติธรรมใกล้เคียงกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง จากวรรณกรรมประเภทโลกศาสตร์ ตลอดจนมีการปรับเปลี่ยนไปตามสภาพสังคม เศรษฐกิจ ความรู้ความเชื่อที่เปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัย

จิตรกรรมฝาผนังเรื่องพระมาลัยสมัยอยุธยาตอนปลาย แสดงเนื้อหาเรื่องราวซึ่งได้อิทธิพลจากวรรณกรรมพระมาลัยยุคต้นที่แต่งขึ้นในล้านนา และเผยแพร่เข้ามาสู่ภาคกลางตั้งแต่ราวพุทธศตวรรษที่ 22 คือ มาลัยสูตร หรือ มาลัยยเทวีตเถรวัตถุ ซึ่งเน้นคติธรรมเรื่องผลของกรรมดีเป็นสำคัญ ส่วนจิตรกรรมสมัยรัตนโกสินทร์ ได้รับอิทธิพลแรงบันดาลใจทางคติธรรมจากวรรณกรรมไตรภูมิ และวรรณกรรมพระมาลัยยุคหลังที่แต่งขึ้นในอยุธยาเมื่อราวกลางพุทธศตวรรษที่ 22 เป็นต้นมา คือ คัมภีร์ฎีกามาลัย พระมาลัยกลอนสวด อนุฎีกามาลัย และพระมาลัยสำนวนเทศน์ ซึ่งเน้นแสดงอานิสงค์ของผลกรรมชั่วและผลกรรมดีเสมอกัน

จิตรกรรมฝาผนังเรื่องพระมาลัยในภาคกลาง มีบทบาทสำคัญสูงสุดในช่วงสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น รัชกาลที่ 1 – 3 จากนั้นลดความสำคัญลง จิตรกรรมรูปแบบไทยประเพณีซึ่งถ่ายทอดเรื่องราวพระมาลัยสืบเนื่องมาแต่สมัยอยุธยาตอนปลาย ก็เริ่มเสื่อมคลายลงในสมัยหลังรัชกาลที่ 3 อันเป็นผลมาจากการนำเทคนิคจิตรกรรมแบบตะวันตกเข้ามาผสมผสานมากขึ้นทุกขณะ ในที่สุดจิตรกรรมพระมาลัยก็เสื่อมลง ด้วยการลอกเลียนแบบจิตรกรรมจากภาพพิมพ์ ซึ่งเป็นที่นิยมแพร่กระจายไปทั่วประเทศ

ภาควิชาประวัติศาสตร์ศิลปะ   บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร   ปีการศึกษา 2549

ลายมือชื่อนักศึกษา.....

ลายมือชื่ออาจารย์ผู้ควบคุมสารนิพนธ์.....

45107210 : MAJOR : ART HISTORY

KEY WORD : MURAL PAINTINGS OF PHRA MALAI

DENDOA SILPANON : THE MURAL PAINTINGS OF PHRA MALAI IN THE
CENTRAL PART OF THAILAND. MASTER'S REPORT ADVISOR : PROF. SANTI
LEKSUKHUM. Ph.D. 225 pp.

This research aims to study forms and development of murals depicted Phra Malai stories in the central region of Thailand, including styles of art, principles, influence and inspiration of paintings creation from Ayutthaya period to the present.

From the research, it was found that;

Murals of Phra Malai in the central region, assumed from the evident found, had been created from late Ayutthaya period in 16th century and had continuous development ever since. The paintings were influenced by forms and principles of Phra Malai literatures and related stories, especially the topics of the world, developed through the changing condition of the society, economy, knowledge and beliefs.

Murals of Phra Malai in late Ayutthaya period depicted the stories impact by early Phra Malai literatures written in Lanna distributed to the central region since 17th century; Malai Sutra (Malayathewattherawatthu), in which concentrated on the principles of the results of good Karma. The paintings in Bangkok period were inspired by the principles from the three worlds literatures and late Phra Malai stories had written from middle 17th century; Malai Scripture, Phra Malai Chanting Verse, Malai Minor Scripture and Pra Malai Sermon Verse, in which concentrated on the results of bad and good Karma.

Murals of Phra Malai in the central region were gained the most significance in early Bangkok period during the reign of King Rama I-III, and declined after that. Traditional Thai paintings, had continuous depicted the scenes in Phra Malai stories since late Aytthaya period, were waned after the reign of King Rama III, as a result from an influence of western painting technique applied in Thai arts. Finally, Phra Malai paintings were diminished as the time reproductions of paintings from printmaking were gaining their popularity all over the country.

Department of Art History Graduate School, Silpakorn University Academic Year 2006

Student's signature.....

Master's Report Advisor's signature.....

กิตติกรรมประกาศ

สารนิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงได้ ด้วยความกรุณา และการสนับสนุนจากบุคคลหลายท่าน ซึ่งผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้ คือ

ศาสตราจารย์ ดร.สันติ เล็กสุขุม อาจารย์ที่ปรึกษาและผู้ควบคุมสารนิพนธ์ กรุณาให้คำแนะนำ และตรวจแก้ไขสารนิพนธ์ฉบับนี้ให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

รองศาสตราจารย์ ดร.ศักดิ์ชัย สายสิงห์ กรุณาให้คำแนะนำ เรื่องการกำหนดขอบเขตการวิจัย อันมีประโยชน์ยิ่งต่องานวิจัยครั้งนี้

รองศาสตราจารย์ ประทีป ชุมพล กรุณาให้คำแนะนำและสนับสนุนข้อมูลด้านวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

คณาจารย์ภาควิชาประวัติศาสตร์ศิลปะ คณะโบราณคดี มหาวิทยาลัยศิลปากร ผู้ให้การศึกษาและวางรากฐานการวิจัย ให้แก่ผู้วิจัย

สำนักหอสมุดแห่งชาติ กรมศิลปากร กระทรวงวัฒนธรรม ซึ่งให้บริการการศึกษาข้อมูลเอกสารและภาพถ่าย รวมทั้งอนุญาตให้ใช้เอกสารโบราณเพื่อการศึกษาครั้งนี้ได้

คุณสวาท เหล่าอูด กรุณามอบสำเนาเอกสารโบราณ ซึ่งท่านเป็นผู้ปริวรรต ชำระ แปล และเรียบเรียง ให้แก่ผู้วิจัย อันเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่องานวิจัย

อาจารย์ก่องแก้ว วีระประจักษ์ กรุณาให้คำแนะนำ และข้อมูลวรรณกรรมอันเป็นประโยชน์สำหรับงานวิจัย

ผู้ให้ข้อมูล การสัมภาษณ์ทุกท่าน

ท่านเจ้าอาวาสวัดทุกแห่ง ซึ่งกรุณาเอื้ออำนวยให้ผู้วิจัยเก็บข้อมูลและบันทึกภาพจิตรกรรมขอขอบคุณ คุณสมเกียรติ เจริญผล ผู้ช่วยเก็บข้อมูลการสำรวจ และถ่ายภาพจิตรกรรมทุกแห่ง คุณกชพร หัสดิน ผู้แปลบทคัดย่อภาษาอังกฤษ

ขอขอบคุณเพื่อนนักศึกษาปริญญาโททุกท่าน ซึ่งตลอดเวลาได้ให้ความช่วยเหลือกับผู้วิจัยทุกด้าน ทั้งด้านการศึกษาและการจัดทำสารนิพนธ์ โดยสนับสนุนข้อมูลทางวิชาการ ให้ความช่วยเหลือในการสำรวจแหล่งจิตรกรรม ตลอดจนเป็นกำลังใจแก่ผู้วิจัยตลอดมา

ขอขอบพระคุณผู้บังคับบัญชาในกรมศิลปากร กระทรวงวัฒนธรรม ผู้ส่งเสริมสนับสนุน และให้โอกาสทางการศึกษา

โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ขอบพระคุณ ครอบครัว ที่กรุณาอุทิศทุกอย่าง เพื่อความสำเร็จทุกด้านของผู้วิจัย